

*Місто без книгарні — і не місто зовсім...
Воно скільки завгодно може називати себе
містом, але, якщо в ньому немає книгарні, воно
саме знає, що жодної живої душі йому не
обдурити.*

Ніл Гейман

У міфічного царя Мідаса був незвичайний дар — усе, чого він торкався, перетворювалося на золото. У сучасному світі подібними мідасами можна вважати письменників, майстрів перетворювати власний талант і цікаві сюжети на високі гонорари й прибутки.

Колишня вчителька Джоан Роулінг, наприклад, нині входить до списку найбагатших мешканців Великої Британії, а американець Стівен Кінг охоче продає права на екранізацію своїх романів, отримуючи чималі відсотки. Вважається, що вдала екранізація, навіть одна, від «модного» режисера — запорука популярності автора оригіналу. Якщо ж в автора таких екранізацій декілька — це вже причина пишатися собою.

Прийшов час познайомитись із митцем, якого називають «Золотим пером Голівуду», тому що практично кожна його друкована чи графічна робота втілена засобами кіно чи телебачення. Він співпрацює з найкращими режисерами, а кожен фільм чи серіал, знятий за його бестселером або адаптованим сценарієм, привертає увагу критиків і глядачів. Хто ж він, британський фантаст Ніл Гейман?..

ЗНАЙОМТЕСЯ, АВТОР!

Повне ім'я: Ніл Річард Мак-Кіннон Гейман.

Дата й місце народження: 1960 р., Портчестер, Гемпшир (Велика Британія).

Освіта: від вищої освіти відмовився на користь практичної журналістики.

Хобі: пасічник і садівник-любитель.

Нагороди: Премії Г'юго (7 разів), Неб'юла (двічі), Локус (15 разів), Премія Брема Стокера (4 рази), Геффен (5 разів); медаль Ньюбері (2009), медаль Карнегі (2010)

Найвідоміші твори: «Небудь-де», «Зоряний пил», «Американські боги», «Книга кладовища», «Океан в кінці вулиці», «Кораліна»; комікси «Пісочний чоловік», «Вічні» та інші.

- Читати почав у 4 роки; був і залишається активним читачем. Улюблені з дитинства книги: «Володар перснів» Толкіна, «Хроніки Нарнії» Льюїса, «Аліса у Дивокраї» Керролла.

- Після школи самотужки вчився брати інтерв'ю, рецензувати книги, писати оповідання. У пресі дебютував за 6 років через інтерв'ю з письменником Сільвербергом.

- Перший роман — фентезі «Добрі передвісники» написав у співавторстві з Террі Пратчеттом.

- Визнаний авторитет у сфері створення коміксів.

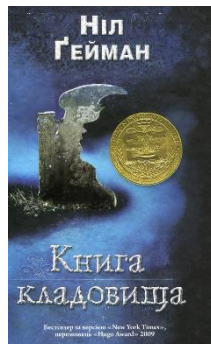
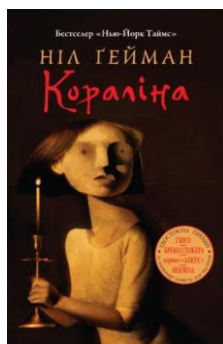
- Більшість творів автора екранізовані, деякі з них — за сценаріями самого Геймана. Крім того, він створив кілька оригінальних сценаріїв та кіноадаптацій відомих книг.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

- У 2022 р., після російського вторгнення, Гейман підтримав Україну, оголосивши у соціальній мережі X про припинення контактів із російськими видавцями, і закликав світову спільноту донатити українським біженцям.

- Більшість творів Геймана перекладено й видано в Україні (художні — у ТОВ «Видавнича група КМ-букс», комікси — у видавництві «РМ»).

РУЙНІВНИКИ МІФІВ

Доведіть або спростуйте міфи

МІФ 1. Колись Ніл Гейман написав історію про Лондон Долішній як сценарій для телесеріалу. Але коли серіал зняли, письменник залишився незадоволений результатом. Кажуть, що він переробив цю історію на роман, додавши магії.

МІФ 2. Подейкують, що Террі Пратчетт, автор «Дискосвіту» і друг Геймана, допомагав створювати сюжет «Небудь-де». Деякі читачі навіть стверджують, що у романі можна знайти схожість зі стилем Пратчетта.

МІФ 3. У Лондоні є місця з магічними назвами: «Ангел Ізлінгтон», «Чорний Фрайарс», «Печерна вулиця». Гейман надав цим назвам прихованого значення і створив цілісну систему магії Лондона Долішнього.

ПІЗНАЄМО СЕБЕ

Світ роману Ніла Геймана «Небудь-де» сповнений таємниць, необхідності обирати та незвичайних випробувань, які можуть змінити людину назавжди. Ми теж часто опиняємося в ситуаціях, де необхідно зробити вибір між комфортом і допомогою, довірою й підозрою, справедливістю й безпекою. Обговорюючи завдання, ви зможете не лише краще зрозуміти персонажів книги, а й дізнатися більше про свої цінності, погляди та межі. Чи готові ви до такої пригоди? Вирішувати вам!

Ситуація 1. Ви живете звичайним, спокійним життям. Але одного дня зустрічаєте поранену дівчину, яка потребує допомоги. Допомагаючи їй, ви ризикуєте змінити звичне життя і залишитися назавжди у небезпечному світі. Чи готові ви пожертвувати своїм комфортом і безпекою, щоб врятувати іншу людину? Чому? Як визначити, коли допомога іншому вартує власних жертв? Що важливіше: власне життя чи обов'язок перед іншими?

Ситуація 2. У вас є тільки одна річ, яку можна обміняти на свободу і повернення додому. Але ця річ дуже важлива для виживання вашого друга. Якщо ви віддасте її, то залишитесь у пастці, але врятуєте його. Чи пожертвуєте ви своїм шансом заради іншої людини або збережете власний? Чи є межа самопожертви? Чи важливо знати, як ваші вчинки вплинуть на майбутнє іншої людини?

Ситуація 3. Ви маєте можливість зупинити злочинців, застосувавши силу чи хитрощі, які ви вважаєте неетичними. Чи варто використовувати будь-які методи, щоб зупинити зло, навіть якщо це суперечить вашим моральним принципам? Чи можна боротися зі злом, залишаючись на стороні добра? Чи бувають ситуації, коли кінцева мета виправдовує засоби?

КЛЮЧІ ДО ТВОРУ

Часи легенд давно минули — це знає кожен восьмикласник. Та чи так це?.. Звичайно, в імлі віків лишилися й Вільшаний король, і медовари-пікти, і відважний Сігурд чи брати Кий, Щек і Хорив. Проте в житті завжди є місце таємниці, і час все так само перебуває у пошуку свого героя. Про дивні речі розповідають у компаніях чи пишуть у соціальних мережах, і, уявіть собі, навіть серед ваших знайомих є чимало тих, хто вірить у чупакабру, гігантських щурів у міській каналізації чи привиди старих будинків. Так продовжує себе в нових умовах древній фольклор, так народжуються міські легенди.

Міська легенда — коротка історія про рідкісний або незвичайний випадок, що спирається на сучасну реальність. Їх розповідають у багатьох містах світу, ними лякають малечу чи приваблюють туристів. Деякі з них стають загальновідомим, як-от легенда про Привида Києва, який на початку повномасштабної російсько-української війни збив десятки ворожих літаків, але більшість не переступає меж свого регіону. Ми пропонуємо вам подорож у світ міських легенд — у похмурий світ Лондона (точніше, двох Лондонів: Горішнього і Долішнього), де на нас уже чекають дивні, але колоритні персонажі...

НЕБУДЬ-ДЕ (уривки)

Пролог

Напередодні від'їзду до Лондона Ричарда Мейг'ю ніщо не тішило.

Починався вечір з того, що його тішило геть усе: йому сподобалося читати прощальні листівки й приймати обійми кількох далеко не відраних знайомих молодих леді; сподобалися застороги про лихий і небезпечний Лондон і подарована біла парасолька з мапою Лондонської підземки, на яку скинулися хлопці; сподобалися перші кілька пінт елю; але далі, з кожною наступною пінтою, він розумів, що все навколо тішить його дедалі менше... Він сидів на хіднику, міцно стискав у руках складену парасольку й міркував, чи переїзд на південь до Лондона був такою вже хорошою думкою.

— Ти краще зиркай туди одним оком, — сказав надтріснутий старий голос. — Тебе поженуть звідси раніш, ніж ти скажеш «Джек Робінсон». Або загребуть до себе, я б не здивувалася. — З носатого й замурзаного обличчя на нього дивилися проникливі очі. — Все гаразд?

— Так, дякую, — сказав Ричард. Він був хлопчакуватим юнаком з темним, трохи кучерявим волоссям і великими горіховими очима; вигляд він зазвичай мав скуйовджений і ніби щойно пробуджений. Замурзане обличчя пом'якшилося.

— Візьми, бідолашко, — сказала вона й поклала монетку в п'ятдесят пенсів до Ричардової долоні. — А довго ти живеш на вулиці?

— Я не безпритульний, — пояснив спантеличений Ричард і спробував повернути старій монету. — Будь ласка — заберіть гроші. В мене все добре. Я просто вийшов трохи подихати. Я завтра їду до Лондона.

Вона підозріливо глянула на нього згори вниз, а тоді забрала монету, і та зникла під шарами пальт і шалей, в які жінка була загорнута.

— Бувала я в Лондоні, — звірилася вона йому. — ...А чого ти їдеш до Лондона?

— Отримав там роботу, — сказав він гордовито.

— І де працюватимеш? — спитала вона.

— Е-м-м, у фінансах.

— А я була танцюристкою, — сказала стара, фальшиво щось мугикаючи. — Протягни руку, — сказала вона йому, — я тобі поворожу.

Він зробив, як вона сказала. Вона поклала свою стару долоню на його і міцно стисла, а тоді блимнула кілька разів, як сова, що ковтнула мишу, а та почала протестувати.

— Перед тобою лежить далека дорога... — сказала вона збентежено.

— До Лондона, — сказав їй Ричард.

— Не тільки до Лондона, — стара помовчала. — Я таких Лондонів не знаю. — Тут потроху почало дощити. — Мені шкода, — сказала вона. — Спочатку будуть двері.

— Двері?

Вона кивнула. Дощ пішов рясніше й затарабанив дахами, заляпотів асфальтом.

— Коли б я була тобою, то стереглася б дверей.

Ричард став на ноги, хоч і трохи нетвердо.

— Гаразд, — сказав він, не надто розуміючи, як сприймати подібну інформацію. — Так і зроблю. Дякую.

Двері паба відчинилися, і на вулицю вирвалося трохи світла й шуму.

— Ричарде? Все гаразд?

— Так, усе добре. Зараз повернуся.

Стара вже поклигала вулицею під рясним дощем і швидко мокла. Ричард мусив щось для неї зробити, однак грошей дати не міг. Він поспішив за нею вузькою вуличкою, і холодний дощ змочив його лице й волосся.

— Візьміть, — сказав Ричард. Він вовтузився з руків'ям парасольки, силкуючись намацати кнопку й розгорнути її. Нарешті щось клацнуло, і парасолька розцвіла величезною схемою лондонської підземки, на якій кожна лінія мала свій колір, а кожна станція була позначена й підписана.

Жінка охоче взяла парасольку й подякувала усмішкою.

— У тебе добре серце, — сказала вона йому. — Іноді цього досить, щоб убезпечити себе, куди б ти не подався. — Тоді вона похитала головою. — Але здебільшого — ні. — Вона обвила ручку парасольки руками й зігнулася ледь

не вдвоє, захищаючись від вітру і води з неба. Тоді пішла геть, зникаючи в дощовій ночі...

Наступного ранку Ричард сів на потяг до Лондона й вирушив у шестигодинну подорож на південь... Мати дала йому в дорогу невеликого горіхового пирога й термос чаю; і Ричард Мейг'ю поїхав до Лондона в препаскудному стані й гуморі.

Вона тікала от уже чотири дні, тікала стрімголов, спотикаючись у проходах і тунелях. Вона зголодніла, виснажилася і зморилася сильніше, ніж могло витримати тіло, і їй було важче відчиняти кожні наступні двері. Після чотирьох днів утечі вона знайшла схованку, крихітну кам'яну нірку під рештою світу, де мала бути в безпеці, — принаймні вона благала про це, — і нарешті заснула...

Три роки в Лондоні не змінили Ричарда, але змінили його сприйняття міста. З бачених фотографій Ричард спочатку уявляв Лондон сірим, навіть чорним, і здивовано виявив, що місто сповнене кольорів. Це було місто червоної цегли й білого каменю, червоних автобусів і великих чорних таксі (які часто, на подив Ричарда, були золотими, зеленими чи бордовими), яскраво-червоних поштових ящиків і трав'янисто-зелених парків і цвинтарів.

Це було місто, в якому дуже старе й нове недоладно купчилися разом — не незграбно, але без поваги одне до одного; місто крамниць і офісів, і ресторанів, і домівок, місто парків і церков, місто ігнорованих пам'ятників і навдивовижу невеличких палаців; місто сотень районів з дивними назвами — «Гнутий кут», «Вапняна ферма», «Графський двір», «Мармурова арка» — і на диво чіткою самобутністю; то було гамірне, брудне, веселе, стурбоване місто, що жилося туристами, потребувало їх і зневажало; місто, населене й наповнене людьми усіх кольорів, звичаїв і порід.

Трохи згодом Ричард усвідомив, що сприймає Лондон як належне; пізніше він почав пишатися тим, що не відвідав жодного з лондонських туристичних місць (крім Тауера, коли його тітка Мод приїздила до міста на вихідні, і Ричард мусив бути їй за компаньйона).

Але Джесика все це змінила... Ричард зустрів Джесику у Франції, вирвавшись на вихідні до Парижа два роки тому; якщо точніше, то він знайшов її в Луврі, намагаючись відшукати групу своїх друзів з роботи, які організували подорож. Глипаючи вгору на неосяжну скульптуру, він відступив назад і натрапив на Джесику, що милувалася украй великим і історично важливим діамантом. Він спробував вибачитися французькою, якою не володів, тому здався й почав вибачатися англійською, тоді спробував вибачитися французькою за те, що вибачається англійською, поки не помітив, що Джесика настільки англійка, наскільки людина взагалі може нею бути... З

того часу він так і не спромігся переконати Джесику, що не дуже любить ходити до художніх галерей.

На вихідних, коли вони не ходили до галерей чи музеїв, Ричард плентався за Джесикою, поки вона ходила крамницями, здебільшого в заможному Найтсбриджі...

Стояла обідня пора п'ятниці. Ричард давно помітив, що події – боягузи: вони не трапляються по одній, а натомість набігають зграями й кидаються на нього усі разом. Узяти б, приміром, цю п'ятницю. Це був, як Джесика вказала за минулий місяць щонайменше дюжину разів, найважливіший день його життя. Звісно, його, а не її. Ричард не мав сумніву, що її найважливіший день чекав у майбутньому, день, коли її зроблять прем'єр-міністром чи Королевою, чи Богом. Але в житті Ричарда цей день, безперечно, був найважливішим. Тож йому було дуже прикро, що, не зважаючи на жовте нагадування, яке він наліпив на холодильник удома й ще одне таке саме на фотографії Джесики на роботі, він абсолютно й цілковито про це забув.

Крім того, був ще й звіт по району Вандзворт, який він мав уже давно закінчити і який займав більшу частину Ричардових думок. Він перевірів ще один рядок чисел; тоді помітив, що зі звіту зникла сторінка 17 і наготувався роздрукувати її знову; ще одна сторінка десь загубилася; якби ж то йому дали спокійно цей звіт доробити... Якби, о чудо з чудес, не дзвонив телефон... Той продзвенів. Ричард натиснув кнопку відповіді.

— Алло? Ричарде? Генеральний директор хоче знати, коли він матиме той звіт.

Ричард глянув на годинника.

— За п'ять хвилин, Сильвіє. Він уже майже готовий. Зараз я лиш прикріплю до нього графік з прогнозом прибутків і витрат.

Ричард закінчив дзвінок; телефон миттєво задзеленчав знову.

— Ричарде, — сказав телефон голосом Джесики, — це Джесика. Ти ж не забув, правда?

— Забув? — він спробував пригадати, що такого міг забути. У пошуках натхнення він глянув на фотографію Джесики й знайшов його більше ніж треба у вигляді жовтого папірця з нагадуванням, приліпленого до її лоба.

— Ричарде? Візьми слухавку.

Він підняв слухавку, одночасно читаючи нагадування.

— Пробач, Джесі. Ні, я не забув. Сьома вечора... «Ма Мезон Італьяно». Зустрінемося там?

У її сні всі були вдома разом. Її батьки, брат, маленька сестра. Усі вони стояли в танцювальній залі й дивилися на неї. Усі були такі бліді, такі хмурі. Портія, її мати, торкнулася її щоки й застерегла про небезпеку. У цьому сні

Дуері засміялася і сказала, що знає. Її мати похитала головою: ні-ні — їй загрожує небезпека. Зараз.

Дуері розплющила очі. Двері тихо-тихо прочинилися; вона затамувала подих. Тихі кроки на камені. «Може, він мене не помітить, — подумала вона. — Може, він піде геть. — І ще вона з відчаєм подумала: — я голодна».

Кроки стали непевні. Вона добре сховалася під купою газет і ганчір'я й знала це. Можливо, цей зайда не хотів їй зла. «Невже він не чує, як у мене гупає серце?» — подумала вона. Кроки наближались, і вона зрозуміла, що саме мусить зробити, і це злякало її. Чиясь рука зірвала з неї покриви, й вона глянула в пусте, абсолютно безволосе обличчя, що зібгалося в лихий посміх. Вона перекотилася й вигнулася, і ніж, націлений їй у груди, зачепив лиш плече.

До тієї миті вона ніколи не думала, що здатна на це. Ніколи не думала, що має достатньо хоробрості або страху, або відчаю, щоб на це наважитися. Але вона підняла одну руку до його грудей і відкрила...

Він ухопив ротом повітря й повалився на неї. Було мокро, тепло й слизько, і вона вислизнула з-під чоловіка, а тоді похитуючись пішла геть з кімнати.

Вона віддихалася, вийшовши до вузького й низенького тунелю і сповзши стіною на підлогу, зі шморганням втягуючи повітря. Це забрало її останні сили; тепер їх було витрачено повністю. Плече почало пульсувати. «Ніж», — подумала вона. Але тепер вона в безпеці.

— Оце так-так, — долинуло з темряви справа від неї. — Вона пережила містера Росса. Містере Вандемар, я б ніколи... — Його голос повільно сочився. На звук він нагадував сірий слиз.

— Я б теж ніколи, містере Круп, — сказав бляклий голос зліва.

Розгорівся й замиготів невеликий вогник.

— Але, — сказав Круп, чиї очі блищали в підземній темряві, — нас вона не переживе.

Дуері вдарила його коліном і побігла навмання, тримаючись правою рукою за ліве плече.

— Діку? Вже шоста тридцять.

— Скільки?

Документи, ручки, таблиці й тролі — усе полетіло до Ричардового дипломата. Він клацнув ним і побіг. Пальто він вдягав на ходу. Геррі йшов слідом.

— То ми йдемо випити чи як?

— Випити?

— Ми вмовлялися сьогодні посидіти й побалакати про профіль Мерстема. Пам'ятаєш?

То це мало бути сьогодні? Ричард зупинився на мить. Він вирішив, що коли дезорганізацію зроблять олімпійським видом спорту, він легко міг би дезорганізовуватися за збірну Британії.

— Геррі, — сказав він. — Мені шкода. Я все завалив. Мені треба сьогодні бути з Джесикою. Ми ведемо її боса на вечерю.

Підземний тунель галузився й розділявся; вона вибирала дорогу навмання, кидаючись у проходи, біжучи й хитаючись, і спотикаючись. За нею спокійно і бадьоро, мов вікторіанські вельможі на виставці у Кришталевому палаці, крокували містер Круп і містер Вандемар. Коли вони підходили до роздоріжжя, містер Круп ставав на коліно, знаходив найближчу цятку крові, і вони йшли, куди вона вказувала. Вони, мов гієни, виснажували свою здобич. Вони могли чекати, бо часу мали скільки завгодно.

Принаймні цього разу удача не відвернулася від Ричарда. Він упіймав чорне таксі, яке вів надто енергійний шофер, що відвіз його додому дивним маршрутом, котрий проліг вулицями, яких Ричард раніше й не помічав. Ричард вискочив з таксі, залишивши шоферові чайові й свого дипломата, тоді спромігся впіймати це таксі знову, перш ніж воно виїхало на середину дороги, й отримав дипломата назад, а тоді побіг угору сходами до своєї квартири. Він почав скидати з себе одяг, ледве встигши переступити поріг. Дипломат полетів через кімнату й зазнав аварійної посадки на канапі; Ричард витяг ключі з кишені й обережно поклав їх на столик у коридорі, щоб точно не забути.

Він кинувся до спальні. Жужкнув домофон. Ричард, що вже на три чверті вбрався у свій найкращий костюм, кинувся до слухавки.

— Ричарде? Це Джесика. Сподіваюсь, ти вже готовий.

— О! Так. Зараз зійду.

Він натягнув пальто й вибіг геть, грюкнувши дверима. Джесика чекала на нього в низу сходів. Вона завжди чекала там...

— Ричарде? Ти ж не забув знову ключі, правда?

— Ні, Джесико. — Ричард перестав плескати по одягу і глибоко запхнув руки в кишені пальта.

— Ох, крокуй живіше, — сказала Джесика, що починала поширювати навколо ауру того, що в менш гідній жінці можна було назвати нервами. — Не можна змушувати містера Стоктона чекати.

— Точно, Джесі.

— Не називай мене так, Ричарде. Я терпіти не можу пестливих імен. Вони такі принизливі.

— Дріб'язку зайвого нема?

Чоловік сидів під дверима будинку. Бороду він мав рудо-сиву, а очі запалі й темні. Зроблений від руки напис на картоні, що звисав на обсмаленому

шнурку з його шиї й лежав на грудях, повідомляв усіх, хто мав очі й умів читати, що чоловік був безпритульним і голодним. Це було видно й без напису; Ричардова рука, що вже лежала в кишені, заходила шукати монету.

— Ричарде. Ми не маємо часу, — сказала Джесика, що жертвувала гроші на благодійність й інвестувала етично. Ричард потай кинув монетку назад у бік чоловіка у дверях, що впіймав її однією замурзаною рукою.

— З замовленням столика клопотів не було? — спитала Джесика.

— Та, — Ричард не дуже вмів брехати у відповідь на пряме питання.

Вона помилилася у виборі — коридор закінчувався глухою стіною. Зазвичай це навряд чи спинило б її, але вона була така втомлена, така голодна, в неї так усе боліло... Йти далі вона не могла, і світ почав здаватися їй дуже віддаленим. Їй хотілося зупинитися, лягти на підлогу й проспати сотню років.

— Благословіть мою маленьку чорну душу. Містере Вандемар, ви бачите те, що бачу я? — голос був тихим і недалеким: певно, вони підійшли до неї ближче, ніж їй здавалося. — Що тут у нас? Те, що буде...

— За хвилину мертве, містере Круп, — мовив бляклий голос над нею.

— Наш замовник буде дуже щасливий.

І дівчина стягла до купи все, що мала в глибині душі, увесь біль, усі муки й страх. Вона вичерпалася, вигоріла, абсолютно виморилася. У неї не стало куди йти, не залишилося ані сили, ані часу.

— Хай це будуть останні двері, які я відчиню, — почала вона пошепки благати Храм і Арку. — Кудись... куди-небудь... у безпеку... — а тоді вона розпачливо подумала, — до когось.

І, втрачаючи свідомість, вона спробувала відчинити двері.

—...Ти справді хочеш сказати, що був змушений пообіцяти додаткові п'ятдесят фунтів за сьогоднішній вечір? Ти ідіот, Ричарде. — В темних очах Джесики палахкотіло, вона була анітрохи не в захваті.

— Вони загубили моє замовлення. І сказали, що всі столики зарезервовано.

Джесика зітхнула. Вона тягла Ричарда далі, аж раптом трохи попереду в стіні відчинилися двері. Хтось вийшов з них, похитався на ногах одну жахливу мить, а тоді повалився на бетон. Ричард здригнувся і завмер на місці. Джесика потягла його за руку.

Вони зрівнялися з людиною на хіднику. Джесика переступила через скручену фігуру. Ричард вагався.

— Джесико? — він не міг повірити, що вона просто ігнорує людину під їхніми ногами.

— Що? — їй не сподобалося, що її вирвали з її фантазії.

— Поглянь.

Він вказав на хідник. Загорнута в мішкувату одержу фігура лежала ниць; Джесика взяла його за руку й притягла до себе.

— О. Ясно. Якщо звертати на них увагу, Ричарде, вони тобі на голову вилізуть. У них у всіх насправді є домівки. Вона проспиться і все буде гаразд. — Вона? Ричард глянув униз. То була дівчина. Ричард опустилсь на одне коліно. — Ричарде? Що ти робиш?

— Вона не п'яна, — сказав Ричард. — Вона поранена. — Він глянув на свої пальці. — У неї кров іде.

Джесика подивилася на нього знервовано й спантеличено.

— Ми запізнаємося, — сказала вона.

— Вона поранена, чуєш?

Джесика знову глянула на дівчину на хіднику. Пріоритети — Ричард їх не мав.

— Ричарде. Ми спізнаємося. Хтось інший тут ітиме й допоможе їй.

На обличчі дівчини засох бруд, а одяг просяк кров'ю.

— Вона поранена, — просто сказав він. На його обличчі з'явився вираз, якого Джесика раніше не бачила.

— Ричарде, — застерегла вона, а тоді трохи пом'якшала і запропонувала компроміс: — Тоді набери 999 і виклич швидку. Давай, хутчіш.

Зненацька очі дівчини розплющилися, великі й білі на обличчі, про яке тільки й можна було сказати, що воно обмашене кров'ю та пилом.

— Не треба лікарні, будь ласка. Вони мене там знайдуть. Заберіть мене до безпечного місця. Будь ласка, — її голос був кволий.

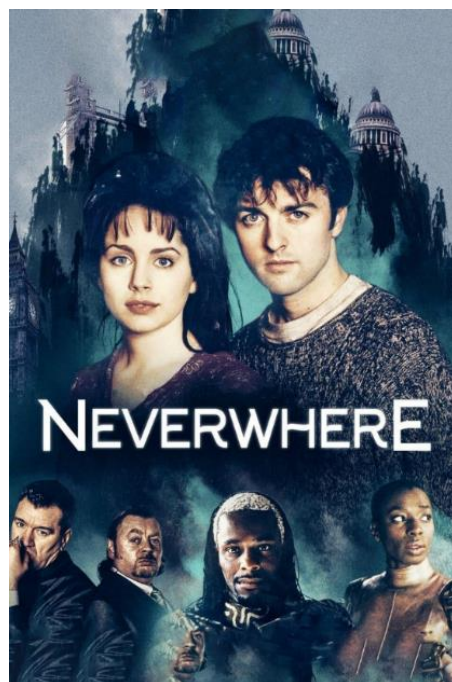
— У тебе кров тече, — сказав Ричард. Він подивився, звідки вона вийшла, але стіна була глуха, а цегла в ній ціла. Він знову глянув на нерухому фігуру й спитав:

— Чому не в лікарню?

— Допоможіть! — прошепотіла дівчина, і її очі заплющилися.

Ричард ухопив дівчину на руки. Вона була на диво легенькою.

— Я віднесу її до себе, Джесі. Я не можу отак її покинути. Скажи містеру Стоктону, що мені дуже шкода, але справа невідкладна. Я впевнений, що він зрозуміє.

— Ричарде Олівере Мейг'ю, — холодно сказала Джесика. — Зараз же поклади ту юну особу назад і йди сюди. Або наші заручини швидко закінчаться. Я попереджаю.

Ричард відчув, як липка тепла кров просякає в його сорочку. Іноді, усвідомив він, вибору немає. Він пішов геть...

Ричард і на мить не зупинився подумати. Він не мав влади над цією ситуацією. Трохи згодом він дістався дверей свого будинку, вичовгав сходами нагору й став перед дверима своєї квартири, згадавши, що залишив ключі всередині, на столику в коридорі...

Дівчина потяглася брудною рукою до дверей, і ті широко розчинилися.

«Ніколи не думав, що буду радий, коли двері не замкнуться, як треба», — подумав Ричард і заніс дівчину всередину, зачинивши двері ногою, а тоді опустив її на своє ліжко. Груди його сорочки просякли кров'ю.

Вона здавалася напівпритомною; її очі були заплющені, але повіки тріпотіли. Він зняв з неї шкіряну куртку. Від плеча донизу ішов довгий поріз. Ричарду перехопило подих.

— Слухай, я зараз викличу лікаря, — тихо сказав він. — Ти мене чуєш?

Вона широко розплющила налякані очі.

— Будь ласка, ні. Все буде гаразд. Все не так погано, як виглядає. Мені лиш треба поспати. Не треба лікарів.

— Але ж твоя рука... плече...

— Все буде добре. Завтра. Гаразд? — слова були ледь гучніші за шепіт.

— Гм, мабуть, гаразд. — Тут про себе почав заявляти здоровий глузд, і Ричард сказав: — Слухай, можна спитати?..

Але вона вже спала. Ричард витяг із шафи старий шарф і туго замотав їй ліву руку й плече; він не хотів, щоб вона сплила кров'ю на його ліжку раніше, ніж він зможе привести лікаря. А тоді він навшпиньки вийшов зі спальні й причинив за собою двері. Сівши на канапу перед телевізором, він задумався над тим, що зробив.

2

Він десь глибоко під землею: мабуть, у тунелі чи в каналізації. Світло блимає і не відганяє темряви, а тільки показує її. Він не сам. Поруч ідуть інші люди, але він не бачить їхніх облич. Тепер вони біжать всередині колектора, розбризкуючи бруд і багно..

Він повертає за ріг, і там на нього чекає звір. Він велетенський. Він затуляє увесь просвіт колектора: опущена масивна голова, щетинисте тіло й пара з пащі на прохолодному повітрі. Спершу здається, що перед ним якийсь

вепр, але тоді він розуміє, що це маячня – таких величезних вепрів не буває. Він завбільшки з бика, з тигра, з автомобіль.

Звір дивиться на нього й завмирає на сотню років, поки він піднімає списа. Він дивиться на руку, що тримає списа, і бачить, що рука не його: вона опушена темним волоссям, а нігті не просто нігті, а майже пазурі.

А тоді звір кидається вперед...

— Погане наснилося? — спитала дівчина.

Ричард сів на канапі, хапаючи ротом повітря. Завіски ще були запнуті, а світло й телевізор — увімкнені, але з блілого світла, що пробивалося крізь шпарини, Ричард зрозумів, що вже ранок. Він пошукав руками на канапі пульт, який вночі вдавився йому в поперек, і вимкнув телевізор.

— Так, — сказав він. — Начебто.

Безпритульна дівчина нічого не казала. Виглядала вона погано: бліда під шаром бруду й коричневої засохлої крові і якась маленька. Різноманітна одежа на ній була накинута одна на одну — і то дивна одежа, брудні вельветові штанці й заляпане мереживо, крізь розриви й дірки котрого виднілися інші шари й фасони одягу. Її коротке волосся було немитим і з-під шару бруду здавалося темно-рудим...

— Чий це маєток? — спитала дівчина. — Чиї землі?

— Ем. Га?

Вона підозріливо озирнулася.

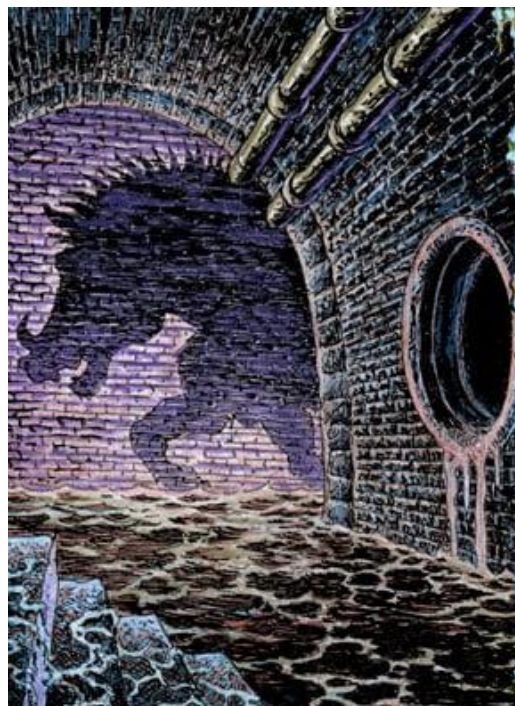
— Де я?

— Квартира 4 в будинку «Ньютон Меншнс» на Літл-Комден-стріт... — він замовк.

Вона відсунула завіску й забликала від холодного денного світла. Дівчина приголомшено дивилася на доволі типовий вид з Ричардового вікна, широкими очима слідкуючи за машинами й автобусами, оглядаючи маленьку купку крамниць внизу: газети, пекарню, аптеку й алкогольну крамничку.

— Я в Горішньому Лондоні, — сказала вона тихенько.

— Так, ти в Лондоні, — сказав Ричард. «Вона хотіла сказати „гіршому?“» — подумалося йому. — Мабуть, у тебе вчора був шок чи щось таке. В тебе на руці серйозна рана... На тобі було доволі багато крові.

— Не хвилюйся, — серйозно сказала вона. — Більша частина була не моя.

Дівчина відпустила завіску, і та хитнулася назад. Тоді вона заходилася розмотувати шарф, що вкрився плямами крові й присох до її руки. Вона оглянула різану рану й скривилася.

— Треба буде з цим щось удіяти, — сказала вона. — Не хочеш мені допомогти?

Ричард ніколи не був таким гидливим, яким себе вважав. Скоріше, він був трохи слабкодушним, коли до крові доходило на екрані — хороше кіно про зомбі або навіть натуралістична медична драма змушували його скрутитися в кутку й швидко дихати, затуливши очі руками й бормочучи щось на кшталт: «Скажи мені, коли це закінчиться». Але коли доходило до справжньої крові й справжнього болю, він просто брав себе в руки й щось із ними робив. Вони промили й перев'язали рану — вона виявилася набагато менш серйозною, ніж Ричард пам'ятав її з учора, — і дівчина щосили намагалася не морщитися. Ричард задумався, скільки ж їй було років, і як вона виглядала під брудом, і чому жила на вулиці, і...

— Як тебе звуть? — спитала вона.

— Ричард. Ричард Мейг'ю. Дік.

Хтось подзвонив у двері. Ричард подивився на гармидер у ванній і на дівчину, і подумав, як це виглядатиме для тверезого стороннього погляду. Наприклад, погляду...

— О Господи, — сказав він, уявивши найгірше. — Певно, це Джесі. Вона мене вб'є. — Слухай, — звернувся він до дівчини. — Почекай-но тут.

Він зачинив за собою ванну і пішов коридором. То була не Джесика. То були... хто? Він не знав. Хай там як, їх було двоє. На них були трохи засалені й трохи потерті чорні костюми, і Ричард відчув, що в фасоні їхніх пальт було щось дивне. Такі костюми міг пошити кравець двісті років тому, якби сучасні костюми йому один раз описали, але жодного разу їх не показали. Усі лінії йшли неправильно, усі елементи оздоблення були не на тих місцях.

«Лис і вовк», — мимохіть подумав Ричард. Чоловік попереду, лис, був трохи нижчий за Ричарда. Він мав пряме масне волосся малоймовірного жовтогарячого кольору і блідувате обличчя; коли Ричард відчинив двері, він широко, хоч і на секунду запізно, всміхнувся, показавши зуби.

— Доброї вам днини, ласкавий сер, — сказав він, — у цю прекрасну й приємну погоду.

— Ем. Добридень, — сказав Ричард.

— Ми проводимо особисте розслідування делікатного характеру, ходимо, так би мовити, від дверей до дверей. Чи не будете ви заперечувати, якщо ми увійдемо?

— Знаєте, зараз не дуже зручно, — сказав Ричард. Тоді він спитав: — Ви з поліції?

Другий з відвідувачів, високий чоловік, про якого Ричард подумав, що то вовк, з сиво-чорним волоссям, підстриженим до короткої стерні, стояв позаду свого друга, притискаючи до грудей пачку ксерокопій. До цієї миті він і слова не промовив. Тепер же він глухо і брудненько реготнув. Щось у його реготі було нездорове.

— З поліції? На жаль, — сказав нижчий чоловік, — ми не маємо такого щастя... Ми шукаємо нашу сестру, — пояснив він. — Свавільне дитя, непокірне й уперте, що замалим не розбило серце нашої любшої бідолашної удовиці-матінки.

— Утекла, — тихенько пояснив містер Вандемар. Він всунув Ричарду в руки аркуша з копією. Там було написано:

ХТОСЬ БАЧИВ ЦЮ ДІВЧИНУ?

Нижче містилася посіріла в процесі копіювання фотографія дівчини, що дуже скидалася Ричардові на чистішу й довгокосішу версію юної леді, яку він залишив у ванній.

Під фотографією було сказано:

ВІДГУКУЄТЬСЯ НА ІМ'Я ДОРІН.

Б'ЄТЬСЯ Й КУСАЄТЬСЯ. ВТЕКЛА.

ПОВІДОМТЕ, ЯКЩО БАЧИЛИ ЇЇ.

ПОМОЖІТЬ ПОВЕРНУТИ. ВИНАГОРОДА.

А ще нижче — номер телефону. Ричард знову подивився на фотографію. Це точно була дівчина з ванної.

— Ні, — сказав він. — Боюся, що не бачив її. Мені шкода.

Однак містер Вандемар його не слухав. Він захилив голову й втягував носом повітря, як людина, що нюхає щось дивне й неприємне. Ричард простягнув аркуш назад, але здоровань просто проштовхнувся повз нього й зайшов до квартири, як вовк, що винюхує сліди здобичі. Ричард побіг за ним.

— Що це ви виробляєте? Припиніть-но. Виходьте негайно. Слухайте, вам туди не можна...

Він це сказав, бо містер Вандемар ішов прямо до ванної. Ричард сподівався, що та дівчина — Дорін? — мала достатньо глузду, щоб замкнути двері. Але ні; вони легко відчинилися під рукою містера Вандемара.

Кімнатка була невелика. Там була ванна, туалет, раковина, кілька пляшок шампуню, мило й рушник. Коли Ричард виходив з неї кілька хвилин тому, в ній також була замурзана скривавлена дівчина, дуже скривавлена раковина і розкрита торбинка першої допомоги. Зараз же кімната була сліпучо чистою.

Дівчині не було де сховатися. Містер Вандемар вийшов з ванної, штовхнув двері Ричардової спальні, увійшов і озирнувся.

— Не знаю, що ви собі надумали, — сказав Ричард, — але якщо ви двоє не залишите мою квартиру просто зараз, я викличу поліцію.

А тоді лисицястий містер Круп сказав:

— Аякже, що це за планида на вас надійшла, містере Вандемар?.. Сподіваюся, ви даруєте моєму заблудлому братові нестачу культури поведінки. Хвилюється за нашу любов бідолашну вдовицю-матінку і нашу сестричку, котра просто зараз блукає десь вулицями Лондона, некохана й непещена, от його і вбило горе, я цього певен. Повідомте, якщо її побачите.

— Прощавайте, — сказав Ричард. Тоді він зачинив двері й замкнув їх. І приладнав ланцюжка — вперше за увесь час, що жив у цій квартирі.

Ричард чекав коло порогу, поки не почув, як грюкнули кількома поверхами нижче двері до будинку. Він уже пішов був коридором до ванної, коли раптом його злякав гучний дзенькіт телефону. Він знову кинувся до коридору й узяв слухавку.

— Алло? — сказав Ричард. — Алло?

Зі слухавки не долинуло ані звуку. Натомість телефон клацнув, і з автовідповідача, що лежав на столику поруч із телефоном, долинув голос Джесики. Він сказав:

— Ричарде? Це Джесика. Шкода, що тебе нема, бо це мала бути наша остання розмова, і я хотіла сказати це тобі особисто... Учора ти мене глибоко образив. Зі свого боку я вважаю наші заручини розірваними. Я не маю наміру ані повертати обручку, ані зустрічатися з тобою бодай коли-небудь. Сподіваюся, що ти й твоя кривенька качечка горітимете в пеклі. Па-па.

— Погані новини? — спитала дівчина. Вона стояла просто за його спиною в тій частині кімнати, що правила за міні-кухню, а її рука була акуратно забинтована.

— Так, — сказав Ричард. — Дуже погані. — Він підійшов до неї і вручив оголошення «ХТОСЬ БАЧИВ ЦЮ ДІВЧИНУ?». — Це ж ти, хіба ні?

Вона підняла брову.

— На фотографії я.

— І ти... Дорін?

Вона похитала головою.

— Мене звуть Дуері.

— Слухай, якщо це не дуже особисте — розкажи, що з тобою трапилося.

— Ні, Ричарде. Чесно кажу, ти не хочеш цього знати. Тобі від цього добра не буде. Ти й без того вже зробив більше, ніж мусив.

Вона прихилилася до стіни й визирнула з вікна. Ричард підійшов до нього й теж визирнув. Через дорогу він них містер Круп і містер Вандемар виходили з газетної лавки, а на її вікні на видноті висіли оголошення «ХТОСЬ БАЧИВ ЦЮ ДІВЧИНУ?».

— А де ти була? — спитав він. — Оце зараз?

— Тут, — сказала вона. — Слухай, коли ті двоє ходять поруч, нам треба доправити записку... — вона помовчала. — Комусь, хто допоможе. Я не наслідуюся вийти.

— А хіба тобі нема куди йти? Нема кому подзвонити?

Вона взяла з його руки мовчазну слухавку з обвислим перерізаним дротом і похитала головою.

— Мої друзі не мають телефонів, — сказала вона й поклала слухавку на місце.

У спальні було невеличке віконце, з якого виднілися дахівка й ринви інших будинків. Щоб дотягтися туди, Дуері стала на Ричардове ліжко, відчинила вікно й розсипала там хлібні крихти. Почулося биття крил, і у вікні з'явився фіолетово-сіро-зелений лискучий голуб. Він поклював крихти, а Дуері простягла правицю й узяла його. Він зацікавлено дивився на неї, але не протестував.

Вони сіли на ліжко. Дуері дала Ричардові тримати голуба, поки сама прив'язувала до його лапи записку за допомогою яскраво-блакитної гумки, яка раніше стягувала разом Ричардові рахунки за електрику. Ричард не був завзятим тримачем голубів навіть у кращі часи.

— Не бачу в цьому сенсу, — пояснив він. — Тобто, це ж не навчений, а просто звичайний лондонський голуб. З тих, що гидять на лорда Нельсона.

— Саме так, — сказала Дуері.

Дівчина обережно забрала в нього птаха, підняла вгору й зазирнула в очі. Голуб нахилив голову набік і глипнув на неї своїми чорними намистинами.

— Гаразд, — сказала вона, а тоді видала звук, схожий на рідке голубине туркотіння. — Гаразд, Кррплрре, ти мусиш відшукати маркіза де Карабаса. Зрозумів?

Вона підняла птаха до вікна й відпустила.

Ричард спостерігав за цією сценою з неабияким подивом.

— Знаєш, усе це майже скидалося на те, що він тебе зрозумів, — сказав хлопець, дивлячись, як птах зменшувався вдалині на тлі неба, поки не зник за дахами.

— То на що ми чекаємо?

— На відповідь.

...Почулося якесь шкрябання, і темна, помітно більша за мишу фігурка вискочила з хаотичної купи відеокaset під телевізором.

— Господи! — сказав Ричард і щосили жбурнув пультом. Той вривався в касети. Темної фігурки десь не стало.

— Ричарде! — сказала Дуері.

— Все гаразд, — пояснив він. — Мабуть, то був щур чи щось таке.

Вона люто зиркнула на нього.

— Звісно, то був щур. І ти його, бідолашку, взяв і налякав, — вона оглянула кімнату, а тоді тихенько посвистіла, подувши крізь передні зуби. — Агов? — поклікала вона, а тоді опустила на коліна, покинувши «Менсфілд-парк». — Агов?

З-під канапи визирнули рожевий ніс і пара маленьких чорних очей, а за ними з'явилася й решта голови, що підозріливо й доскіпливо оцінила становище. Створіння справді було завеликим як для миші, Ричард був цього певен.

— Привіт, — тепло привіталася Дуері. — Ти цілий? — вона простягла долоню. Щур виліз на неї, пробіг рукою й примостився у згині ліктя. Дуері погладила його пальцем по боці. Тваринка була темно-коричнева і мала довгого рожевого хвоста. До її боку було прикріплене щось схоже на складений папірець... Вона розгорнула його, той коричневий папірець із порваними краями й павутинчастим письмом, прочитала його і кивнула.

— Дякую, — сказала вона щурові. — Я дуже ціную те, що ти зробив. — Щур спустився на канапу, коротко зиркнув на Ричарда і зник серед тіней.

Дівчина на ім'я Дуері передала записку Ричардові.

— Візьми, — сказала вона. — Прочитай. Це повідомлення від маркіза де Карабаса.

Ричард був упевнений, що колись уже чув це ім'я.

— Це мило, — сказав він. — У нього закінчилися поштівки?

— Так швидше.

<Ричард дотримався всіх інструкцій, записаних на папірці, знайшов Карабаса, і вони разом повернулися до будинку, де їх чекала Дуері.>

Двері, крізь які вони щойно пройшли, були дверима комірки з мітлами на сходах будинку, в якому він жив. Ричард витяг із задньої кишені ключі, відімкнув двері й опинився вдома. На свою чималу втіху, крізь вікно кухні він побачив, що надворі знову ніч.

— Ричарде, — сказала Дуері. — Ти зробив це.

Маркіз де Карабас став перед дівчиною на коліно й опустил голову.

— Міледі, — мовив він.

Здавалось, що їй стало незатишно.

— О, підведіться, де Карабасе. Я рада, що ви прийшли... Ричарде. Дякую. Я дуже ціную все, що ти зробив. Я перестелила постіль. І я б дуже хотіла, щоб було щось іще, чим я змогла б тобі віддячити.

— Ти йдеш?

Вона кивнула.

— Куди ти тепер?

Вона лагідно всміхнулася й похитала головою.

— Ні-ні. Я йду з твого життя. Ти був дивовижним.

Вона стала навшпиньки й поцілувала його в щоку, як цілують друзів.

— А якщо мені знадобиться з тобою зв'язатися?..

— Не знадобиться. І... — вона помовчала. — Слухай, мені шкода, чуєш? Ричард зніяковіло роздивлявся своє взуття.

— Нема про що шкодувати, — сказав він і, провагавшись, додав: — Було весело.

Він підвів очі. Поруч нікого не було.

Переклад Віталія Ракуленка

ДІАЛОГ ІЗ ТЕКСТОМ

1. У чому оригінальність назви роману «Небудь-де»? Спробуйте охарактеризувати події, на які налаштовує читача така назва.
2. Перечитайте зав'язку (пролог) твору. Що найбільше заінтригувало вас на цьому етапі? Яке враження склалося у вас про Ричарда?
3. Скільки сюжетних ліній ви помітили в романі? З якими персонажами вони пов'язані?

4. Розкажіть, як збулося пророкування старої щодо дверей, які з'являться на шляху Ричарда.

5. **Робота в команді.** Жанр міського фентезі, до якого належить твір Н. Геймана, передбачає поєднання реального й міфічного (вигаданого) світів. Об'єднайтесь у групи й охарактеризуйте світ Ричарда і світ Дуері. Чим схожі і чим відрізняються ці два світи в романі «Небудь-де»?

6. Поміркуйте, чому Ричард розлучився із Джесикою, а з Дуері вони залишились друзями?

7. Створіть «Графік напруги сюжету», де по осі Х — розділи роману, а по осі Y — рівень напруги/емоційності. Визначте, які події були найбільш напруженими, а які — спокійними. Поясніть свій вибір.

8. **Дискусія.** Чого найбільше бракує людям у сучасному світі — часу, спілкування, підтримки чи розуміння?

ТВІР У МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ

- В авторській передмові до твору зазначено, що в романі використано мотиви міських легенд та казки Керролла «Аліса у Дивокраї».

- У 1996 р. у Великій Британії знято телесеріал «Небудь-де» (реж. Дьюї Хемпфрі, у головних ролях — Гарі Бейквелл і Лора Фрейзер).

- 2013 р. BBC випустила 6-серійну радіоадаптацію твору за участю Бенедикта Камбербетча, Джеймса Мак-Евоя, Наталі Дормер, Софі Оконеда та інших зірок.

- У 2006 р. німецький музикант Йоахім Вітт записав пісню «Vandemar».

- Британський художник-ілюстратор Кріс Рідделл у 2016 р. створив цикл ілюстрацій до одного з видань. Майже одночасно комікс за твором представили Майк Кері та Глен Фабрі.

СТВОРЮЄМО УНІКАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

Вартість кожної виконаної роботи — **1 соверен.**

ОЦІНИ СЕБЕ

Дайте усні (письмові) відповіді на запитання. Кожна правильна відповідь — **2 гайворони**.

1. Чому твір має химерну назву «Небудь-де» (в оригіналі «Neverwhere»)?
2. Чому саме Ричард Мейг'ю, некорінний мешканець Лондона, стає головним персонажем твору?
3. Чому, на думку старої жебрачки, доброго серця «іноді досить, щоб убезпечити себе, куди б ти не подався; але здебільшого — ні»?
4. Чому після стількох спільних пригод Дуері безслідно зникла?
5. Чому газета «Сан-Дієго Юніон Триб'юн» назвала роман «історією, зітканою однаковою мірою з кошмарів і мрій»?
6. Чому більшість міст і містечок на планеті мають свої міські легенди?

ШЛЯХ ГЕРОЯ/ГЕРОЇНИ

Уявіть, що ви — головний герой/героїня своєї історії, і під час роботи над романом Н. Геймана «Небудь-де» ви проходите шлях із шести важливих етапів:

Звичайний світ — це ознайомлення з романом: що ви знали про Лондон Долішній і міфи до прочитання?

Поклик до пригод — момент, коли історія вас зацікавила і ви вирішили вирушити у «подорож».

Випробування й союзники — труднощі, які виникли під час читання, і хто або що допомогло вам їх подолати.

Ключове відкриття — головний момент, коли ви зрозуміли щось важливе про роман чи його героїв.

Повернення зі скарбом — знання або вміння, які ви здобули завдяки виконанню завдань.

Зміни в собі — те, як вивчення роману змінило вас або ваші погляди.

Спробуйте візуально відобразити ваш прогрес графіком як на малюнку, картинками або коміксом і зможете побачити, наскільки далеко ви пройшли «шляхом героя/героїни».

КНИЖКА В ОДИН КЛІК

К. Функе
«Чорнильне серце»

К. Р.Сафон
«Володар туману»

Н. Гейман «Кораліна»

ДОДАТОК ДО РОЗДІЛУ 5 КВІЗ

УСЕ МАГІЧНЕ ВІЙСЬКО

*Чарівники і чарівниці, маги, відьмаки й відьми — зі сторінок фентезійної літератури вони перейшли нині у світ кіно і набули світової слави. Ваше завдання — прочитати їхні імена, зашифровані в ребусах. Вартість кожної правильної відповіді — **2 гайворони**.*

1.

2.

